

Bullying; Ποιο bullying;

11/Νοε/2019 00:16

Του Γιώργου Ι. Κωστούλα

Ένακείμενο για μια, άλλης εποχής, παιδαγωγική. Όταν το bullying δεν ήταν γνωστό, ούτε με την μετέπειτα ελληνική ονομασία του: σχολικός εκφοβισμός. Όσο για τα προσωπικά δεδομένα; Θα αργούσαμε πολύ να μιλήσουμε γι' αυτά.

Επ'ευκαιρία της απόφασης της υπουργού Παιδείας περί απαλοιφής της ιθαγένειας και του θρησκευάτος από τους τίτλους και τα πιστοποιητικά σπουδών της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, με επιστολή μου στην εφημερίδα Καθημερινή αναφέρθηκα σε μια, αλήστου μνήμης, παιδαγωγική: αυτή της αναγραφής του επαγγέλματος πατρός σε κάθε σχολικό έγγραφο, όπως μαθητολόγια, πιστοποιητικά, απολυτήρια, ενδεικτικά προαγωγής κ.ο.κ. των μαθητών των Δημοτικών και των Γυμνασίων παρελθουσών δεκαετιών.

Αναρωτώμενος, φυσικά, τι σκοπό εξυπηρετούσε αυτό το, αμφιβόλου σκοπιμότητας, στοιχείο της ταυτότητας των μαθητών.

Ανσκεφτεί κανείς ότι μεταξύ των γνωστών ευυπόληπτων αστικών επαγγελματιών, παρήλαυναν επίσης και τα παρακατιανά, της πολυπληθέστερης μερίδας των συμμαθητών μας: γεωργός, κτηνοτρόφος, υλοτόμος, πεταλουργός, σιδηρουργός, καραγωγεύς, σαγματοποιός, οδοκαθαριστής, αχθοφόρος, υποδηματοποιός, βαφεύς, μυλωθρός, στιλβωτής, επιδιορθωτής υποδημάτων, αγωγιάτης κ.λπ., σημειώνω ότι, ίσως να μην είχε άδικο ο παλιός αριστερός φίλος, που σε σχετική ανάλυσή του απέδιδε σε ταξικούς λόγους αυτόν τον αχρείαστο -ηθελημένο ή μη- παιδικό κοινωνικό στιγματισμό.

Αχρείαστο-και επικίνδυνο βεβαίως στιγματισμό -ιδιαίτερα αν σκεφθεί κανείς ότι, το χαμηλής κοινωνικής περιωπής πατρικό επάγγελμα αυτών των παιδιών, πρόσφερε μια πρώτης τάξεως ευκαιρία για εκδήλωση της γνωστής ανάληπτης και παρακινητικής μαθητιώσας επιθετικότητας, εκ μέρους των προνομιούχων συμμαθητών τους, βλαστών αστικών οικογενειών.

Κατέληγαδε στη επιστολή μου λέγοντας πως, όπως φαίνεται, τα παιδιά ταπεινής προέλευσης

εκείνης της εποχής, είχαν σοβαρότερα θέματα και δυσκολίες να αντιμετωπίσουν για να τα αγγίξουν τέτοιες ανώδυνες, έως και θωπευτικές ευαισθησίες. Καραμπινάτες παραβιάσεις προσωπικών δεδομένων, βεβαίως, με τα σημερινά δεδομένα.

Στηνεπιστολή αυτή απάντησε σεβαστός καθηγητής, εισφέροντας τη δική του άποψη:

Γενικεύοντας αυτό, που ο ίδιος, αξιεπαίνως, εφάρμοζε, έγραψε: "Από τα δώδεκα χρόνια της μαθητικής μου ζωής και εκείνα της καθηγητικής, η μνήμη μου δεν διασώζει κανένα κρούσμα 'ανάληπτης επιθετικότητας των προνομιούχων μαθητών εναντίον συμμαθητών τους, που οι γονείς τους ασκούσαν 'παρακατιανό' επάγγελμα". Κι ακόμα ότι "το να αγνοεί ο δάσκαλος την 'ανθρώπινη κατάσταση' των μαθητών του είναι αδιαφορία κολάσιμη".

Σε νεότερη επιστολή μου, αφού ευχαρίστησα τον σεβαστό επιστολογράφο για την άποψή του, υποστήριξα ότι θα ήταν εξίσου χρήσιμες και οι μαρτυρίες μαθητών ταπεινής καταγωγής της εποχής, για τη συμπεριφορά συμμαθητών τους, γόνων ευυπόληπτων οικογενειών απέναντί τους, και τη συμπεριφορά, επίσης αρκετών εκπαιδευτικών της εποχής, οι οποίοι, για να περιοριστώ σε κάποιο ανώδυνο παράδειγμα, όταν απευθυνόταν, πάντοτε αυστηρά, στους μαθητές της πρώτης κατηγορίας, έλεγαν: "Ο Παπαδόπουλος στον πίνακα...", ενώ, αντιθέτως στα αποκαλούμενα μαμμόθρεφτα: "Για πες μας εσύ Γιωργάκη..."

Εδώ θα μπορούσε να τελειώσει αυτό το κείμενο, προσκαλώντας, ενδεχομένως, τους αναγνώστες του να καταθέσουν κι αυτοί τη γνώμη τους ή την εμπειρία τους επί του θέματος.

Όμως, ο πρόσφατος εορτασμός της 28ης Οκτωβρίου του '40, έφερε στο μυαλό μου και δυο ακόμη περιπτώσεις παρόμοιας θεσμικής αδιακρισίας, εις βάρος παιδιών-μαθητών εκείνης της εποχής.

Αυτές, δυστυχώς, τραγικότερες:

Αν πράγματι το χαμηλής κοινωνικής περιωπής πατρικό επάγγελμα αποτελούσε απλώς, ηθελημένο ή μη, κοινωνικό στιγματισμό, τι να πει κανείς για κάποια άλλα παιδιά -θύματα της μετά το Έπος του '40, ηρωικής μεν, καταστρεπτικής δε εποχής; Τα παιδιά που συντασσόταν κάτω από την κατηγορία: "Ορφανά πατρός".

Πώς να δικαιολογήσει κανείς τον τραυματικό χαρακτήρα σκηνών και διαλόγων, όπως οι παρακάτω; (Από αυτοβιογραφική -λογοτεχνική σχετική διήγηση*):

"Όταν το φθινόπωρο πήγα να γραφτώ στο σχολείο, ο καθηγητής που συμπλήρωνε τα στοιχεία, με ρώτησε:

-Επάγγελμα πατρός;

-Ήταν δικηγόρος, απάντησα.

-Τι θα πει ήταν; με ξαναρώτησε.

-Έχει πεθάνει, είπα.

-Τότε, είσαι ορφανός πατρός, με πληροφόρησε!

Έκτοτε, όταν επρόκειτο να γίνει διανομή τροφίμων, γάλακτος, ή ιματισμού, μας φώναζαν πρώτους πρώτους.

-Να περάσουν οι ορφανοί πατρός, έλεγαν.

Εμείς υπακούαμε αμέσως, κάπως ζεματισμένοι εννοείται, γιατί και οι υπόλοιποι μάς υπέβλεπαν (και μάλιστα οι ορφανοί εκ μητρός, οι οποίοι ποτέ δεν θεωρήθηκαν ιδιαίτερη κατηγορία), όλοι δε γενικά έδειχναν να αμφισβητούν τον χαρακτηρισμό μας, ως συμπαθούς τάξεως, που μας είχε ανεπίσημα απονεμηθεί.

Υπάρχει όμως και η αντίστροφη φοράς δημόσια, αδιάκριτη έκθεση: Όταν, δηλαδή, επρόκειτο να γίνει κανένας έρανος, ή, προσφορά για αναξιοπαθούντες διαφόρων ειδών ενδύσεως, υποδήσεως κ.λπ., πάλι μας ξεχώριζαν.

Χωρίς να μας κοιτάζουν, σήκωναν το χέρι, έδειχναν κάποια άκρη και μας έλεγαν:

-Οι ορφανοί πατρός, εδώ.

Εμείς τότε τραβούσαμε προς τα εκεί αργά αργά, και με κάποια αμηχανία, γιατί καταλαβαίναμε, ότι όλη αυτή η φράση δεν σήμαινε πάρα πως από εμάς δεν είχαν τίποτα να προσδοκούν..."

Άλλη, αλήστου μνήμης κατηγορία: τα παιδιά των ορφανοτροφείων. Θυμάμαι εκείνα που φοιτούσαν, ως συμμαθητές μας, στα σχολεία της πόλης. Με κατακουρεμένα τα μαλλάκια τους και τις ομοιόμορφες φορεσιές, αποκλειστικά φαιού χρώματος, σε αντίθεση με τις επικρατούσες παιδικές πολυχρωμίες των υπολοίπων, συγκροτούσαν μια μειονότητα -την πρώτη με την οποία θα ερχόμαστε σε επαφή σαν παιδιά- στα όρια του σημειολογικού μιάσματος. Βορά κι αυτά, στην καλύτερη περίπτωση, της αδιάκριτης μαθητιώσας περιέργειας.

Οι δύο τελευταίες αναφορές του κειμένου ας θεωρηθούν ως, μια άλλου τύπου, συνεισφορά στους φετινούς, ισχνούς εορτασμούς της 28ης Οκτωβρίου του '40.

* Ηλ. Χ. Παπαδημητρακόπουλος: "Ο γενικός αρχειοθέτης", Τυπογραφείο -κείμενα 1989

* Ο κ. Κωστούλας είναι τέως γενικός διευθυντής εταιρειών του ευρύτερου χρηματοπιστωτικού τομέα gcostoulas@gmail.com

[Διαβάστε το άρθρο στο Capital.gr](#)